

Gierik 59, juni 1998

Magda Breugelmans

RIVIEREN

ZOALS leven schijnbaar
niets aanraakt
enkel over het oppervlak
scheert en er daaronder
een tweede leven doorschemert;
misschien een derde
en wij niets weten
zo stroomt de rivier steeds
verder

RIVIEREN van tijd
in zomerse dagen
illusie van rekbaarheid

langzaam schuift het licht
langs flanken van heuvels
langs rietoevers

tot het in voorgevormde, dode
vlekken tot stilstand komt

duisternis
stilte

rivieren van tijd
stromen onophoudelijk
onze oevers voorbij

TERWIJL de woede klem zit
terwijl de rivier kolkt en
haar oevers verkruint

terwijl hoog op de hellingen
een herder zijn kudde volgt

woekerende woorden voort
balanceren even tussen
al verdwenen zijn en
terugkomen

in de herhaling nadert
einde en vergeten

de maalstroom van een
eindeloos beukende rivier
voert alles mee

LIEFDE is leegte en zuiver wit van voorbijgaan
liefde is veranderen in steeds nieuwe variaties
met overbodige schimmen van gewaarwordingen
en tegenspraken en lijfelijke gelijkenissen
tot er iets als een dubbelganger groeit uit al te
veel teleurstelling

iemand die beter weet wie wij zijn en
zich moeiteloos uitgeeft voor een vreemde

temidden van deze duizeling gaat de dans van
verdwaaling voort
waanzinnig ritme van het leven waardoor wij,
gedwongen en rebellerend steeds verder
verdwijnen uit onze eerste vormen, uit onze
eerste woorden

in deze twijfelzones is het dat eenzaamheid
toeslaat met haar ontastbaar lijf, met haar
scherpste tanden

Guy Commerman

NEGEN SCHETSEN

1

Wachten Ver van iets te verwachten
van je armen, van dode doolhoven,

wanneer melige regen in nachten
van niet vermengen en nat vergeten,

het zweten van zomeravonden
koelt Stil en uitgerekt waken varens

over het bange niets van afscheid.

2

Hoe willen handen verzwijgen
wat onaangeraakt schimmelt

tussen twee huiden die laten doorschijnen
dat immer verliefde lichtmatrozen

zich schurken in vergane jeugd.

3

Aan de randen van eigen malheid
nog warme woorden wiedzend

in jullie woestijnen Vreemde taal
van herinneren toen blijheid

weergalmde en onvertaalbaar,
als muziek die uit een toon valt,

die marineblauw klinkt en kersenrood wou zijn.

4

Hunkeren naar omhelzen in een hel
van zoeken waar geen vinden huist,

waar manshoge vrouwen heersen,
heerlijk en omgeven van lust,

mazen in het net van vage vuren.

5

Mond die proeft naar meisjes,
menagerie van tongen en meloenen,

liggen te rijpen, maar niets voor het grijpen
voor de trage hand van wie ouder meet :

wat kan, niet kan, nog mag en schrompelt
met voorbedachten rade En vermoeid middeleeuws

minnestrelen in midzomernacht uitgemond.

6

Een adem haalt de nacht nog wel,
het zwart van smeulen in hete aarde,

een warme lijkwade van vroegere hitte,
een klacht van harpenklank op Kreta.

Muggen zoemen, ruiken moeheid,
steken laf en gretig, zuigen bloed

uit mondmuziek en sterven morgenvroeg ook wel.

7

Een gevonden vers leek onbegrensd
en onbevlekt na toevallig terugvinden.

Het luidt : ik wil fonteinen lenen.
Ik dacht aan water, ik sprak te fris.

Kamperfoelie, munt en tijm slopen vers
in gaten van mijn neuzen, nieuwsgierig

naar waarom ik het licht aan opwaartse armen hing.

8

Ik ontwaak zelden in mijn kinderschoenen,
ik hoest geen kink op en haat keurigheid.

Kleursels van volle manen, vroege kleuterzon,
onverwachte kokanjemasten zijn mijn deel .

Ik ben discrete kracht Ik ben krekelzang.

9

Nu moet ik een schets begraven,
een gekwetste nerf, een potloodlijn,

een zenuw van geluk, een ganzenveer,
het gangreen van een beweging.

Geen kleur wil troosten Geen mens
versmelt Geen spiegel wenst een beeld.

Nu moet ik doffer zijn dan glans.

vertaling : Paul van Keymeulen & Bert Decorte

ANONIEME GEDICHTEN UIT DE FRANSE MIDDELEEUWEN

OPEN JE POORTJE

- Open je poortje, mijn lieve vriendinne
En laat mij in je priëelken binnen.
God sta me bij, is 't geen hoofse minne.
Open je poortje, mijn lieve vriendinne.
- Terug jij, want je komt er niet inne,
Mijn man is jaloers en hij is er al binnen.
- Open je poortje, mijn lieve vriendinne
En laat mij in je priëelken binnen.

OVREZ MOI L'HUIS

- Ovrez moi l'huis, bele trez douce amie.
Ovrez moi l'huis dou petit praëlet.
Si m'aïst Dieus, ce n'est pas courtoisie;
Ovrez moi l'huis, bele trez douce amie.
- Ralez vous en, vos n'i enterroiz mie,
Car mon mari, li jalous couz i est.
- Ovrez moi l'huis dou petit praëlet.

RONDEEL

Manlief, niet zo hitsig, vanavond geen gevlei;
Morgen jij, maar deze nacht is mijn vriend gewijd.
Verder geen woord of gezeur, zo luidt mijn gebod;
Manlief, niet zo hitsig, morgen kom jij aan bod.
Deze nacht is zo voorbij en morgen krijg jij mij,
Nadat mijn vriend heeft genoten van ons gevrij.
Manlief, niet zo hitsig en kwaadgezind,
Morgen ben ik van jou, maar vannacht van mijn vriend.

RONDEAU

Soufrés, maris, et si ne vous anuit :
demain m'afés, et mes amis anuit.
Je vous deffenc k'un seul mot n'en parlés :
Soufrés, maris, et si ne vous mouvés.
La nuit est courte, aparmains me rarés;
Quant mes amis ara fait sen deduit.
Soufrés, maris, et si ne vous anuit :
Demain m'arés, et mes amis anuit.

WEES TOCH VOORZICHTIG

- Wees toch voorzichtig, ze mochten ons zien
en zeg het mij als de lui ons bespien.
Het was ginder, daar in die groene bocage
Wees toch voorzichtig en laat je niet zien !
een herderinnetje hoedde haar schapen
- Brunetje lief, ik schenk je mijn hart en...
Wees niet zo driftig, ze mochten ons zien
en zeg mij, aai, als de lui ons bespien.

PRENDÉS I GARDE

Prendés i garde, s'on mi regarde !
S'on mi regarde, dites le moi.
C'est tout la jus en cel boschaige;
Prendés i garde, s'on mi regarde.
La pastourelle i gardoit vaches :
- Plaisans brunete, a vous m'otroi !
Prendés i garde, s'on mi regarde !
S'on mi regarde, dites le moi.

Lucienne Stassaert

WIE BEN JIJ ANDERS DAN EEN ONBEKENDE

Deze poëziecyclus is een voorpublicatie uit de nieuwe bundel *Tussen water en wind*, die in september '98 bij Uitgeverij P (Leuven) verschijnt. Het is een ode aan Stanisława Przybyszewska (1901-1935).

De laatste acht jaar van haar leven woonde Stanisława in een barak, toebehorend aan het Poolse Gymnasium in Danzig (Gdansk) waar haar man, de kunstschilder Jan Panienski, leraar was geweest tot aan zijn plotselinge dood in 1925.

1

Die wijdopen ogen
in het gezicht
van een ontmande apostel

Dat kortgeknipt haar
zwart op wit identiteitsbewijs
geven je eenzelligheid prijs
Stanisława Przybyszewska.

De angst is binnen
de oogsttijd voorbij
nu jij, zonder te verpinken,
wacht op een finale verblinding.

2

In barak nummer 12
duik je voor de rest
van je toekomst onder

Om in het reine te komen
met het heilig vuur
van de Franse revolutie.

Je leert er Robespierre
uit het hoofd of
hoe een zuivere passie

De voorstelling verhevig
om als een geest
door het leven te gaan.

Wie ben jij anders dan een onbekende.

3

Het komt wel eens bij je op
hoeveel stemmen
morfine aan het woord laat.

Zo brengt niemand
je op het spoor
van de planetenloop

In je bewustzijn -
geen mens meer
aan toe te voegen.

4

Je grijpt opnieuw naar je viool
zoekt, zoals vroeger, de juiste toon
tijdens het zingen, dalen, klimmen

Tot je ze, een voor een, hoort springen
al die verloochende bindingen
en wat in jou wou blijven trillen

Aan het eind van een diffuus genot
tussen zweven en leven, en God.

Hij kon niet eens
in jou naar binnen zien
als in de ogen van een kind
dat hem nog eens de les zou lezen.

En jij ontdekte hem te laat
Je hield ze niet meer uit elkaar :
de vader, de minnaar, de man
die jou op schoot nam

Twee of drie keer, en toen niet meer.

Voor jou begon hij pas echt te bestaan
in het verlengde van zijn bezeten taal.
Je hield voortaan een vader van drukletters
bij de hand, kroop in zijn huid en

Weer met hem in bed. De ware Stanislas
hield een schijn van Przybyszewski over
in een hotelkamer in Gdansk
waar je de rijpte mocht proeven van zijn min

En de charmes van morfine.

Tijd om zijn woorden af te wegen,
de overdruk van zijn verbeelding.
Je zag er dode letters in,
hartrot, verdroogde herinneringen.

6

De vele brieven
om jezelf ter sprake te brengen

Als je met iemand
de nacht wilt doorbrengen
op papier

Een tijdsein
bestemd voor je schrijflade
en jij die intussen

Poste restante
in leven blijft
tussen de regels

Je schaduw uitvergroot
van blauwe kou
en late honger.

Ik lees dat je niets anders
dan dorst kende.

7

Geen woorden meer vannacht
en geen morfine
om de angst te sussen.

Kijk : vader zit op schoot
bij Lucifer.
Nog een snok, en hij is weg.

Een stoot, en jij wordt nog
amper een hart gewaar
dat je benauwt met zijn geklop

Alsof er iemand naar binnen wil dringen
die zwaarder weegt dan eenzaamheid.

8

En je drijft af.
Je stem groeit dicht
al hoort je moeder
wat je mist.

Moeder, hoe ver is het nog
voordat ik mijn rantsoen leven krijg,
de kus die je mij hebt ontzegd

Toen je stierf
op een dag
dat ik het woord wees
leerde spellen.

Moeder, hoe laat zal het zijn
voordat ik een ingeborene
van jouw wereld word.

Hier klinkt vroeg of laat een dodenmars
in de maat van het nazisme
voor joden van vlees en bloed.
Zeg me : hoe kom ik uit deze nauwe cel.

9

Er is geen noodluik
voor je kat. Al urenlang
schreeuwt ze zich hees

En je wordt witter, ligt verdacht
opgerold als een vlag.
Je bent er nog en toch niet meer.

Wie door het raam
naar binnen kijkt
weet met jouw ingezonkenheid

Geen raad en rept zich
naar het overschot
van wat jij was. In volle dag

Lig je te drijven op het licht
dat zich nu over jou ontfermt
en je volkomen heeft ontremd.

Marcel Vermeulen

BIJ GERINGE ZWAARTEKRACHT

EN NU DE MAAN

Bij geringe zwaartekracht
ontsnapt de atmosfeer.
Wat blijft zijn de namen;
Zee der Kentering,
Golf van de Dauw
(Oude romantische namen).

Verbeelding bevolkt
de maan en haar slaap.
Schitterend hemellichaam !
Wat weet ik van de namen
die zij koos?
*Minnaars zijn fasen van de maan
Zij slaapt als haar eigen Roos.*

DE KAT VAN YEATS

De wereld moet het weten
weinig licht zal er zijn
tenzij je door haar ogen kijkt.

(leegte neemt toe ternauwernood
houdt een ziel zich overeind)

Minnalouslye, de sluiper
die de maan beschouwt
en rustig blikken wisselt

Is op de hoogte.

TRAGE BEWEGING

Vindt zijn weg niet meer, keert
door het groen het blauw het wit
op zijn schreden terug.

Houdt een monoloog
kijkt rond, glimlacht er is
een landschap, een rivier zonder haast
geen wolkje aan de lucht.

Gebaart gracieus langzaam, meet
de afstand de aanwezigheid de richting
herhaalt zich in een golf

Van trage bewegingen gaat op
in de rook van het verre vuur.

ODE

Zes lijnen
dan is het de gitaar.
Het hemelse hexagram
de dansende zusjes van Lorca
bij de bron van hout.

Vergeet Hendrix niet
(voodoo's linkerhand)
en dat andere continent
waar de muziek schreeuwt
de gitaar zich een weg baant
door een brandend woud

Zes verborgen lijnen
naar de bron van hout.

Walter Verraes

Uit angst gegroeid

THE MUSIC LESSON

het virginaal spint ruimte
en getemperd licht
het vangt de tijd

de kamer zinspeelt

het tafelkleed plooit zwaar
de kruik licht op
de vloer ligt strak
zie contrabas en tijd
in het penseel te keer gaan
hier is Vermeer geweest

de man luistert
de vrouw verzint
en spint
legt klank op klank
als schelven hooi
in binnenoer en zolderkamers

zij scheidt een spiegel
van zielerust
zoals alleen een vrouw
vermag

DE VUURTORENWACHTER VAN URK

de vuurtorenwachter van Urk
stond op zijn hoog terras
op twee klompenvoeten
met twee handen in twee zakken
en twee ogen als horizonten
wijdbenig neergepoot
en door geen windstoot
te bewegen
te vertellen over visprojecten
in Eritrea

daar sta je dan
heel ver beneden
pietluttig klein
gewoonweg niets te zijn

MAAN-LICHT

de maan
zij rijst en glijdt
over de rivier
en zwijgt wijdbenig
op de tweesprong

twee zilverogen heeft de maan
(tomeloze bruid)
minzaam glijdend
kruipend licht
(het waanzinnig trage dier)
over een hand of heuvelrug
zo traag een maagd

de maan grijpt
naar de leeuwerik
(haar laatste kans)

pure waan is heel die maan
in handen van de man
die alles zwijgzaam gadeslaat

IN MEMORIAM

ooit was er zon
en toen
weemoedregenbogen
en nu
geen hert
geen hart
geen vogel
meer te horen
in deze bijna-wereld
alleen
dikke druppels nevel
vallend uit het blad

en verder niets
niet eens geluid